

Na svet večer.

Prvi del.

„Krátek po zími je dan, naenkrat nas noč je objéla!

— Huj! kakó so roké in nogé vsled mráza premrte!

Hvala Bogú! da drv imámo obílo za zimo,

Da si zakúrimo peč, da v gorke se gréjemo sôbi. —

Srečni otroci ste vi, ki, kaj je mraz, še ne véste;

Zbráni ste krog pečí, vam pač je gorkó in prijétno,

Ker vam stara je mati, saj vem, pripóvedovala

Mnogo prijernih pravljíc in vi poslušáli ste véрно,

Vam je dóbro, a nij vam znano, na kakóvsnem póti

Naš Francé je zdaj, ki dánes domóv se povrne.

Da bi kaj slábega vsaj na poti se ne pripetilo.“ —

Te beséde skrbné govoríla je mati vstopívsí,

Mrzle je gréla roké pri dobro zakúrjenej péci.

Za pečjó oglási njen sinček se nežni in právi:

„Mati, kaj nè, pride, nocój še gotovo ga v srédi

Vidimo našej. Kakó veselil sem se dólgo in sréno!

Jaz počákal ga bom, premágal ne bode me spáneec.

Videti moram nocój ga, in óno, kar bode prinésel,

Prazen ne pride domóv, kaj ne, o mati? — prinésel

Mnogo igrač mi bó; — na kolésih bo kónja prinésel,

Da vozáril bom z njim po tléh tu góri in dóli.“

Sinček govoril je to, a hčérica zdaj se oglási:

„Čakála bom ga i jaz, ne bodem se spanju udala.

Jélite, meni igrač, slaščíc bo obílo prinésel

Saj marljíva sem zmir in poslušna sem, jélite máti?“ —

Za kolóvratom že sedéla je mati in préla

Ker gospodínja brez dela ne sme posédati dólgo.

Ustávila zdaj je koló, da poprávila si je vreténo.

In otrokom mej tem govoríla beséde je táke:

„Oj ti ljuba mladóst! igrače rojé ti po míslih

Védno, a níkdar kaj družega ni ti na mári.

Kaj pa bó, če povém, nemírna da véckrat sta bila

In da rávsala mej sabó sta tudi se včasi.“ —

Djála je mati takó, a míslila v serci drugače.

To je iméla lastnóst, da vedno hvalíla nij déce

Dóbro vedóca, da brž bi se déca prevzéla.

Mati previdna marvéč je grájala rada otroke,

Da oní po popólnosti zmir hrepenéli so večjej.

Ipak pri vsem tem bila ljubéca in dobra je mati;

Tudi s pohválo nij skopa bilá, ko hvále potrebna

Zdela se jej je mladóst, da v pridnosti vztrájna ostane.

Tiho čepéla do zdáj na zapécku je materna mati

In poslušála je tó, kar právila mati je skrbna

Svojim otrokom. A zdaj povzáme i ona besédo:

„Stara že mnogo sem let, živím že dólgo na svéti,

Staro se krčí teló, v dve gubi polágoma lézem,

Vender pa zmir še prosim Bogá, naj on mi dodéli,

Da ne vzame me smrt še toliko časa, da spólni

Žélja se sládká, ki v dnu srcá gojím jo že dólgo.

Srečna je híša zarés, dà, srečna zarés rodovina —

Ki se ponášati smé, da iz nje rodil se duhóvnik,

Vnet za božjo čast in za izveličanje dúšno.

Vedno jaz molim toréj, da spolni se želja mi ta-le:
 Našega Fránca naj váruje Bog, da srečno premága
 Vse zapréke, ki stávjio v bran se dosegi naména.
 On naj ohráni mu moč telésno, in um mu razsvétli,
 Vniči svetá zapeljivost, da iz právega póta ne kréne.
 Meni za tóliko let podáljša dolgost naj življenja,
 Da ga vídela bom, ko stal pred oltárjem bo svétim,
 In daroval na njem darítev presvéte bo maše.
 Ako bom to doživéla, potem bom rekla veséla:
 Kar sem želéla, dopolneno je; zató me pokličí
 K sebi, ker kar sem želéla, se vse je zgodílo.“ —

Starka umólkne sedáj; vnuk pa se njeni oglásí:
 Tega pa nè; umréti níkdár ne smete o mati.
 Ako bo smrt prišlá, ne bodem jaz pustil je v hišo,
 Vzeti vas ona ne smé; — kdo právil povésti nam bode,
 Ako zakópljejo vas v globóko podzémeljsko jamo?“

Dólgo sedéli so še; ugíbalí stvarí so še mnóge;
 Vsak po svojih željáh govóril to je in óno.
 Sínek in hčérka, obá sta čakala s srcem nemírnim,
 Da prišél že skoraj bí brát ter prinésel ígrácíe.
 Starka pobóžna težkó ga je čakala, da se prepriča,
 Jéli pobožen še zdaj? — li njene spolnuje nauke.
 Mati predíca vrtí koló, pogovárja se s stárko.
 Kmalu pa vstavi koló in té spregovárja beséde:
 „Treba, da v kuhinjo grém, da jedíl kaj gorkih pripravim.
 Kdor na vózu sedí, premrázi se, lačen postáne.
 Ura je bila devét; zdaj kmalu zaslišimo zvonca,
 Kí oznánjajo nam príhód očeta in sina.
 To je rekla; pezdír iz predpásnika še si otrése,
 Z roko poséže za peč, da vzame trskó posušéno.
 Trskó ob luči prižgè, podá se v kuhinjo kuhat,
 Da ko prídejo brž z okusno jedjó jim postréže.
 Déklica nežna pa zdaj poprósi, naj stara bí mati
 Právili znano sicér povést, a zeló zanimívo,
 Žgódbico námreč, kakó mož divji lovíl je otroke,
 Kí pa rešíli so se, ker so bíli pobóžni in pridni.“

Komaj začela povést je stárka, obá sta glavíci
 Na koléni nagníla, sladkó sta brž zadremála.
 Ko varuhinja to opázi, pripraví podglávje,
 Nanj obá položí, da sladkó na mehkem bí spála;
 Svéti storí jima križ na čelo, na ustni, na prsi.
 V hišo ko spet gospodínja prišlá je, se zdržat' ne more
 Láhnega sméha. Za peč ugašéno trsko sí správi,
 Da jo rabila bo spet, ko drugíč je bode potreba.
 Materi pa govóri dobrovóljne besede:
 „Táka je, glejte, mladóst, in taki vsi njéni so sklépi.
 Trden je njuni bil sklép, da nocój zaspála ne bosta,
 Dekler ne pride domóv brat, ljúbjeni, pričakováni.
 Spánje objélo obá je sladkó, naj počívata v miru!
 Rékla je tó, potém se obé pogovárjate mnógo
 O gospodínjstvu, o vážnih stvaréh, kí zadévajo hišo.“

Drugi del.

„Čúješ sestrica me ti! — glavó zaspáno privzdigni,
 Kí ga čakala svá, sedáj domá je in kmalu“

V hišo prišel bo. V spánji na pol sem slíšal, da zúnaj
 Z máterjo oče so naš govorili, preljúbi in dóbri,
 Veš kaj, pójdíva vèn, da pozdráviva mílega brata! —
 Rekèl je tó, znebívši se spanca, do vrat se približal
 Deček je že, da smuknil čez prag bi k svójemu bratu.
 Stara pa mati, ki zmir za telésni in dušni je blágor
 Svojih unukov skrbéla, sedáj oglaší se z besédo:
 „Oj ne hodi mi vèn, ostáni le v górkéj staníci!
 Saj odšèl ti ne bo, prišèl brez tebe bo v hišo.
 Treba, da človek je zmir skrbán za zdravje preljubo.
 Ako mi greš iz híše na mráz, zgodí se ti láchko,
 Da se hudó prehladíš, potem bolán mi boš léžal.
 Tóraj le urno nazáj, poslušáj me, kaj sem ti rékla!“ —
 Rekla je to in deček rokó je od kljuke odtégnil,
 Ki jo pritisnil je že, hotèč odpreti si vrata.
 Dobro prepričan je bil, da kar rekó mu preljuba
 Materna mati, da to je vse resníčno in dóbro.
 Vstala sestrica še nij, zató prizadáva si mnogo,
 Da jo popólnem zbudí, da i ona bi bila veséla. —
 Duri mej tem se odpró in v hišo zdaj stopijo mati
 Luč v desníci držèč, v levíci pa culico malo.
 Z máterjo prišel je brat. — Kakó mu z veseljem napróti
 Deček hití in krog vratú se ga trdno okléne.
 Ném je ta pózdrav iskréno ljubéčih se brátov,
 Brátoma vender v srcé globoko je segel obéma.
 Kmalu pa deček začnè govoríti mej drugim i to-le:
 „Videl te dolgo že nijsem in pričakoval sem te dólgo,
 A sedáj te imám, od sebe ne bom te več pustil. —
 Téga pa ti ne véš, da, kar domá te nij bilo,
 Lépega mnógo sem se naučil, — poznávati črke;
 Tisto okróglo poznám, ki se kot „o“ izrekuje,
 Tisto vže tudi poznám, ki pičico ima nad sabo.
 Zmir priden sem bil, zató pa ti mi pokáži,
 Kaj iz Ljubljane sebój si lepega meni prinésel.“
 To je deček govóril, a séstrica zdaj se približa,
 Še zaspana na pol, očí z rokáma si máne.
 Dostikrat vídela nij še svojega drážega brata,
 In zató se ga naglédati dolgo ne more.
 On jej poboža obráz, potem pa obéma je rékel,
 Da lepega mnógo imá, da vse jima bođe pokázal.
 Staro i mater sedáj pozdráví in z njo pogovárja
 O stvaréh se različnih, kakó je po mestih velícih,
 In kakó je na kmetih. V spomín si ona pokliče
 Čase minóle nazáj, in ker doživéla je mnógo,
 Mnógo mu pravíti vé, kakó so časi različni.
 Právi mu, da nekdáj je prijétnéjše bilo na svéti
 Kot je sedáj v teh slabih, zeló popáčenih časih.
 Právila táke stvarí mu dobra, prilétna je žena,
 In hvalíla pretéklost, saj to je v narávi človeškej,
 Da grajajóč sedanjost, ozira le v čase se druge.
 V hišo prišel sedáj je oče, za njim gospodinja,
 Prišla iz kuhinje je, prinésla je gorke večerje.
 Ko povžili so jéd, sedéli v družínskem so krogu
 Dólgo še v noč, trenótki in ure so tékle jim hitro;
 Oglelováli stvarí so, nakúpljene v mestu velícem.
 Knjig iz mesta diják prinésel je svójemu očí,

Da kaj brati imèl ob práznicih bode božíčnih.
 Željnim otrokom sedáj pokáže daríla prelépa,
 Mnógo premičnîh podób, ki izrézati še jih bo treba.
 Tu je pastir, ki na rog si trobí, da daleč se čuje
 Glasnega roga odmév, ki poznájo poslušne ga ovce,
 Ter mu na klic sledé, pod nógo je psiček prevéstî.
 Hlévček s presveto je tam družino in králji iz jutra.
 Dolgo družina še to ogledúje, podá pa k pokóji
 Slednjîč z veselîm se vsak spomínom in z upom blažilnim.

Fr. Krek.

Od kod navada, da o Božíči jaslice stavimo.

Najlepše in najnedóljnejše veselje otrok o Božíči je navada, da delamo Betlehem ali jaslice v spomin rojstva našega Izveličarja Jezusa Kristusa. Kdo se ne spominja rad še v poznih letih srčnega veselja, ki ga je užival, ko je še otrok na sv. večer domá jaslice stavil ali pa v cerkvi postavljene gledat hodil. Kako se je s pastirci radoval deteta Jezusa, ki je na svet prišel, da bi nas odrešil večnega pogubljenja. Začetek takim vidnim predstavam Jezusovega rojstva je napravil sv. Frančišek Asiški.

Ta svetnik je o svojem času o Božíči pod milim nebom dal postaviti hlev, ki je živo spominjal na hlev betlehemeski in na kraj rojstva Kristusovega. Pri tem hlevu so se na sv. večer zbirali s sv. Frančiškom bližnji duhovniki in menihi in velika množina ljudstva; kajti ljudje so bili daleč okolo izvedeli o tej novej svečanosti. Hlev so lepo razsvetlili s svečami ter ondu molili in hvalne pesni prepevali. Sv. Frančišek je stal pri jaslicah in samega veselja se je jokal premišljajoč veliko srečo, katero je ljudem prineslo rojstvo Jezusovo. O pólnooči se je ondu služila slovesna sv. maša, pri katerej je sv. Frančišek kot dijakon sv. evangelje pel, potem pa iz vzvišenega mesta zbranemu ljudstvu tako ginljivo govoril o ljubezni novorojenega deteta, da je vse poslušalce do solz ganil. Po okončanej slovesnosti so šli vsi veselega srcá domóv s trdnim sklepom, da bodo to lepo navado sv. Frančiška vsako leto posnemali. — Tako je nastala navada, o Božíči jaslice staviti, ki obstoji že črez 600 let v veliko veselje otrokom in odrášenim. In kadar se otroci pri novo postavljenih jaslicah veselé, gotovo bode jih tudi veselilo izvedeti, kako da je to lepo navado vpeljal velik prijatelj otrok, sv. Frančišek Asiški.

J. S—a.

Spodobno se obnašaj.

Marjética po zimi v šolo gredóč, padla je v sneg ter se ni mogla iz njega izkopáti. Mémo prideta Jožek in Ivanek, ki sta šla tudi v šolo. Ivanek se je od veselja debelo zasmijal, ko je ugledal ubogo Marjético v snegu ležati, ter je bil takó hudoben, da je hotel še več snegá na njo nametati.

Jožek to vidéč, reče: „Ne stóri Marjetici nič žalega!“ Potem stopi k deklici, prime jo za róko, ter jej pomaga iz snegá. Ko je bila Marjetica zopet na nogah, otrese jej Jožek sneg z obleke, in da bi ne padla več, prime jo za róko in jo pelje do šolskih vrat.